

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра філософії

УЗГОДЖЕНО
 Декан ФЛСК

[Signature]
 Н. Ладогубець
 «20» 06 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Проректор з навчальної роботи

[Signature]
 «25» 06 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Філософія комунікації як соціокультурний феномен»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 033 «Філософія»

Освітньо-професійна програма: «Філософія комунікації»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	Л	ПР	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	1	120/4	17	17	-	86	-	-	Диф.Залік 1 с
Заочна	1	120/4	6	6	-	108	К-1с	-	Диф.Залік 1 с

Індекс: НМ-8-033/21-3.1.
 НМ-8-033з/21-3.1.

СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2021

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Філософія комунікації як
соціокультурний феномен»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 12.01.10-01-2021

Стор. 2 із 12

Робочу програму навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Філософія комунікації», навчальних та робочих навчальних планів НМ-8-033/22, НМ-8-033з/22, РМ-8-033/22, РМ-8-033з/22 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 033 «Філософія» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили:
доцент кафедри філософії
доцент кафедри філософії

М. Абисова
Т. Шоріна

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійної програми «Філософія комунікації» – кафедри філософії, протокол № 7 від «07» 06 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми М.А. Абисова
Завідувач кафедри Л.Г. Дротянко

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету ФЛСК, протокол № 6 від «09» 06 2021 р.

Голова НМРР Кокарєва А.М.

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

З М І С Т

сторінка

	4
Вступ	
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна...	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	8
2.3. Тематичний план.....	8
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	
3.1. Методи навчання	9
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	10
	10

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10–01–2021
		Стор. 4 із 12	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Філософія комунікації у медійному просторі» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 No 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Місце навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»: є дисципліною вільного вибору здобувача вищої освіти, однак з огляду на її фундаментальність та багатоаспектність, претендує на міцні методологічні та міждисциплінарні позиції в освітньому процесі.

Метою викладання дисципліни є формування системного, цілісного і ціннісного розуміння феномену комунікації як чинника конституювання соціокультурної реальності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з історією становлення філософії комунікації, її предмета та базових теоретичних підходів;
- формування вміння орієнтуватися у сучасних концепціях філософії комунікації, оцінювати ступінь їх ефективності при вирішенні конкретних наукових завдань;
- аналіз базових першоджерел, в яких викладаються концепції сучасної зарубіжної філософії комунікації;
- оволодіння базовими навичками роботи з сучасними філософськими текстами з філософії комунікації, їхніми смисловими конструкціями, прийомами і методами усного та письмового викладу основних положень, що в них містяться;
- знання змісту і призначення основних методів, що використовуються при вивченні новітніх тенденцій і напрямків філософії комунікації,
- вивчення основних моделей комунікації та оволодіння основними навичками їх використання.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна:

- знати основні етапи становлення філософії комунікації;
- знати і використовувати фаховий словник та філософські засоби для донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються (ПРН2);
- пропонувати та обгрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем сучасної комунікації, для чого вміти орієнтуватися у сучасних концепціях філософії комунікації, оцінювати їх світоглядне значення та ступінь їх ефективності при вирішенні конкретних наукових завдань (ПРН4);

- критично осмислювати, аналізувати та оцінювати філософські тексти, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації, зокрема тих, в яких викладаються концепції сучасної зарубіжної філософії комунікації (ПРН7);
- приймати ефективні рішення з питань управління складною професійною та/або навчальною діяльністю у сфері філософії комунікації, для чого знати основні моделі комунікації (ПРН14).

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна:

- здатність розв'язувати задачі дослідницького характеру за профілем своєї спеціальності (ІК);
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми на основі знань історії становлення філософії комунікації, її предмета та базових теоретичних підходів;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань) щодо ефективності застосування сучасних концепцій філософії комунікації при вирішенні конкретних завдань;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт на основі вибору та застосування необхідної моделі комунікації, що передбачає уникання інтелектуального конформізму, готовність завжди віддавати перевагу науковій достовірності, а не впливу авторитету (ЗК12);
- володіння спеціалізованим знанням в межах комунікативної філософської проблематики, системною обізнаністю з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою, зокрема з концепціями сучасної зарубіжної філософії комунікації(ФК5);
- критично оцінювати потенціал та межі різних наукових шкіл, які представляють основні напрями розвитку філософських теорій комунікації (ФК8).

1.4. Міждисциплінарні зв'язки: Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін «Теоретичні засади філософії комунікації», «Медіафілософія», «Філософія психології комунікації» та використовуються у подальшому при вивченні наступних дисциплін професійної підготовки: «Етичні проблеми комунікації», «Комунікативні технології в інформаційному суспільстві».

2. Програма навчальної дисципліни.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме: навчального модуля № 1 «Поняття комунікації як соціокультурного феномену: онтологічний та аксіологічний виміри», який є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10–01–2021
		Стор. 6 із 12	

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Інтегровані вимоги до модуля 1:

- знати історію становлення філософії комунікації, її базові теоретичні підходи;
- вміти орієнтуватися в сучасних концепціях філософії комунікації з метою оцінки ефективності їх застосування;
- володіти навичками роботи з філософськими першоджерелами;
- вміти використовувати основні моделі комунікації у ході вирішення професійних завдань.

Модуль 1. «Поняття комунікації як соціокультурного феномену: онтологічний та аксіологічний виміри»

Тема 1. Філософія комунікації: її предмет та теоретико-методологічні основи.

Комунікація як об'єкт наукового дослідження. Дослідження комунікації в філософії, соціальної психології, лінгвістиці, культурології, біології. Історія становлення сучасної західної теорії комунікації. Поняття комунікації як інформаційної взаємодії. Поняття комунікації як соціального процесу. Основні теоретичні підходи.

Тема 2. Проблема мови у контексті філософії комунікації.

Філософія символічних форм Е. Кассіра. Поняття «знак». Типологія знаків. Місце природної мови серед інших знакових систем. Аналітична філософія Л. Вітгенштейна. Мова як спосіб передачі інформації. Можливості вербального впливу на людину. Теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна і Дж. Серля. Теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна як основа універсально-прагматичного аналізу домагань значущості.

Тема 3. Лінгвістична концепція комунікації в структуралізмі.

Структуралізм як напрям неklasичної філософії. Р. Якобсон та Празький лінгвістичний гурток. Ю. Лотман і Тартурсько-Московська семіотична школа. Структурно-семіотичний метод Ю.М. Лотмана. Поняття «семіосфера». Поняття «вибуху» як спосіб переструктурування семіосфери.

Тема 4. Теорія комунікативної дії Юргена Габермаса.

Теорія соціальної дії: М. Вебер, Т. Парсонс, Ю. Габермас. Комунікативна дія та комунікативна раціональність. Розуміння соціальної еволюції як процесу раціоналізації суспільства. Поділ суспільства на систему і життєвий світ у процесі модернізації. Розвиток теорії публічної сфери. Публічна сфера як втілення комунікативної раціональності. Теорія комунікативної дії як соціально-філософська теорія модернізації.

Тема 5. Філософія діалогу.

Діалог «Я-Ти» в філософії М. Бубера. Зв'язок Бубера з духовними цінностями юдаїзму і проблема їх впливу на формування буберівської філософії діалогу. Метафізика діалогу Е. Левінаса. Аспекти епіфанії Іншого: Обличчя і мова. «Він»: божественне і людське. Естетичний діалогізм М. Бахтіна. Філософія вчинку. Паралелі між бахтінською філософією вчинку і творами західних філософів 20-х рр. ХХ ст. (М. Гайдеггер, М. Бубер та ін.).

Тема 6. Сучасні європейські теорії комунікації.

Теорія комунікативної трансцендентальної етики Карла-Отто Апеля. Інтерсуб'єктивна комунікація: трансцендентальна прагматика. Проблема раціонального нормативного обґрунтування етики відповідальності

Тема 7. Теорія мас-медіа Герберга Маршалла Маклюена.

Г.М. Маклюен: біографія, основні праці та концепції. «Горячие» и «прохладные» медиа. Три етапа («галактики») розвитку цивілізації. Кінець «Галактики Гутенберга». Медіакомунікації. Футурологізм у спадщині Маклюена: ЗМІ майбутнього.

Тема 8. Комунікація в системній теорії Нікласа Лумана.

Проблема невірності комунікації Н. Лумана. Різниця бінарних кодів і програм соціальних підсистем - причина їх взаємонепроникності. Роль випадковості в резонансі системи на дії навколишнього середовища. Комунікація як підґрунтя системної теорії. Суспільство як замкнута система комунікацій. Поняття аутопоезіса.

Тема 9. Еволюція поняття комунікації у соціофілософській думці ХХ-ХХІ ст.

Основні етапи становлення поняття комунікації. На першому етапі комунікація пов'язувалася з передачею інформації, на другому – зі створенням тієї чи іншої людської спільності і телеологією взаєморозуміння, на третьому – з процесом, що формує суспільство, з со-творінням, збереженням-підтриманням і перетворенням соціальних реальностей.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2021
		Стор. 8 із 12	

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Пр.заняття	СРС	Усього	Лекції	Пр.заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль № 1 «Поняття комунікації як соціокультурного феномену: онтологічний та аксіологічний виміри»									
		1 семестр				1 семестр			
1.1	Філософія комунікації: її предмет та теоретико-методологічні основи.	10	2	2	8	12	2		10
1.2	Проблема мови у контексті філософії комунікації.	10	2	2	10	12	-	2	10
1.3	Лінгвістична концепція комунікації в структуралізмі.	10	2	2	8	14	2	-	12
1.4	Теорія комунікативної дії Юргена Габермаса.	10	2	2	10	12	-	2	10
1.5	Філософія діалогу.	11	2	2	8	10	-	-	10
1.6	Сучасні європейські теорії комунікації.	11	2	2	10	14	2	2	10
1.7	Теорія мас-медіа Герберта Маршалла Маклюена.	11	2	2	8	10	-	-	10
1.8	Комунікація в системній теорії Нікласа Лумана.	11	2	1	10	10	-	-	10
1.9	Еволюція поняття комунікації у соціофілософській думці ХХ-ХХІ ст		1	1	8	10			10
1.10	Контрольна робота	-				8			8
1.11	Модульна контрольна робота № 1	5	-	1	8		-	-	-
	Підсумкова контрольна робота					8			8
	Усього за модулем № 1	120	17	17	86	120	6	6	108
	Усього за навчальною дисципліною	120	17	17	86	120	6	6	108

2.4. Контрольна (домашня) робота (ЗФН).

Основною метою завдання на контрольну (домашню) роботу є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними ідеями та оригінальними текстами видатних представників світової та української філософії, вироблення навиків самостійного розгляду світоглядних та методологічних проблем комунікативних процесів, усвідомлення значення духовних пошуків у свідомому регулюванні комунікативних практик. Цілі виконання завдання передбачає поєднання проблемного підходу до вивчення основних філософсько-світоглядних питань із

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2021
		Стор. 9 із 12	

самостійним опрацюванням здобувчачами вищої освіти оригінальних філософських текстів.

Для здобувачів вищої освіти ЗФН – завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома здобувача вищої освіти індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій. Номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює сумі трьох останніх цифр індивідуального навчального плану студента.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової контрольної роботи розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів вищої освіти.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни застосовуються такі технології навчання: словесні (лекція, практичне заняття, проблемна дискусія), письмові (тест, модульна контрольна робота, підсумкова контрольна робота), наочні (презентація).

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/k>

3.2.2. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.

3.2.3. Гнатюк Я. С. Комунікативний потенціал культурної предикації / Я. С. Гнатюк. – ІваноФранківськ: Видво «ЛілеяНВ», 2019. – 304 с.

3.2.4. Теорії та моделі масової інформації (Масова комунікація) : навч.-метод. посібник / Мар'ян Житарюк. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 244 с.

3.2.5. Філософія комунікації як соціокультурний феномен: Практикум для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійної програми «Філософія комунікації» / уклад.: М. А. Абисова, Т. Г. Шоріна, Н. А. Ченбай. – К.: НАУ, 2021. – 42 с.

3.2.6. Штанько В.І., Бордюгова Т.Г. Інформаційне суспільство: соціальнофілософські проблеми становлення: Навч. посібник – Харків: ХНУРЕ, 2012. – 172 с.

Допоміжна література

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2021
		Стор. 10 із 12	

3.2.7. Воронкова В. Г. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика : монографія / В. Г. Воронкова, В. О. Нікітенко. — Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. — 460 с.

3.2.8. Дротянко Л.Г., Абисова М.А., Пода Т.А., Орденів С.С. Філософія діалогу в комунікативних практиках інформаційного суспільства // Соціальні комунікації інформаційного суспільства: теоретичні та прикладні аспекти. – К.: Талком, 2020. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/42478>.

3.2.9. Історія зв'язків із громадськістю : конспект лекцій / укладач Н. С. Подоляка. – Суми : Сумський державний університет, 2016. – 158 с.

3.2.10. Ситниченко Л.А. Першоджерела комунікативної філософії / Ситниченко Л.А. — К. : Либідь, 1996. — 176 с.

3.2.11. Філіппова Н. М. Інформація - мова - знак: семіотика та комунікація [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Філіппова; Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. - Миколаїв : НУК, 2012. – 82 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Репозитарій НАУ: <http://er.nau.edu.ua:8080/submit>

3.3.2. НТБ НАУ: <http://www.lib.nau.edu.ua/main>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем вищої освіти навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма
	2 семестр	2 семестр
	Модуль1	
Відповідь на практичному занятті	10	30
Творче завдання / Виконання домашнього завдання/ контрольної (домашньої) роботи	30	40
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше 23 б.</i>		-
Виконання модульної контрольної роботи №1	60	-
Усього за модулем №1	100	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Усього за дисципліною	100	100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу вищої освіти, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем вищої освіти за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної модульної та контрольної рейтингових оцінок становить підсумкову модульну рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та індивідуального навчального плану студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатка до диплома.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія комунікації як соціокультурний феномен»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2020
		стор. __ із 12	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	25.06.21	Редоренко К. А.	<i>[Signature]</i>	

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	Абисова М. А.	протокол №10 від 22.08.22	<i>[Signature]</i>	Адекватна на 2022-2023 н.р.к

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				